

LLUIS PUIG I VILAJUANA, LLUISEL, LA PUIG I BAUSILI

EL REI PERE III "EL CERIMONIOS" I LA MEDICINA

Actes III Congrés d'Història de la Medicina Catalana.

Lleida, 1981. vol. III.

EL REI PERE III "EL CERIMONIOS" I LA MEDICINA

LLUIS PUIG I VILAJANA
LLUISEL·LA PUIG I BAUSILI

Creiem molt interessant l'estudi de les relacions del Rei Pere el Cerimoniós amb els Metges i la Medicina, no solament perquè ens permet conèixer tota la problemàtica mèdica d'aquell temps, si no també perquè en l'actitut del monarca i la manera cuidadosa que tenia d'enfocar totes les qüestions mèdiques ens donen d'ell una imatge que no encaixa de cap manera amb la del rei irascible, venjatiu, dolent (sic), i sense escrúpols com el dibuixen la gran majoria dels historiadors. Molt al contrari, les seves disposicions, tracte i ordres referents a Sanitat i Metges deixen entreveure un rei assossegat, amb idees claríssimes, que coneixia l'abast de les seves ordres i, això per damunt de tot, va saber valorar la importància d'una classe mèdica preparada i ben dirigida.

De fet, si ho mirem bé, hem de reconèixer que el rei Pere III ha tingut sempre el que ara en diríem "mala premsa", doncs és innegable que quasi tots el que han escrit sobre Història de la Corona d'Aragó li apliquen en judici severíssims, que ens explicaríem difícilment si no tinguéssim en compte l'apassionament amb que es judicaren, moguts per poderoses raons polítiques, que eren vitals aleshores, per la Corona d'Aragó.

Efectivament, començant per Jeroni Zurita, que en referir-se a la mort de l'Infant Jaume, diu que tenint en compte les ordres que el Rei, germà seu, havia dictat contra ell i la seva mort tant sobtada "es donava per segur que havia sigut emmetzinat". Opinió que compartien molts altres historiadors; Monfar creu en una conxorxa entre el Rei Pere, Cabrera i el compte de Ribagorça. Però en un cosa coincideixen moltíssims historiadors: és sobre el seu caràcter que el consideraven venjatiu i molt irritable. Zurita diu que com que era de condició ardent, fàcilment s'encenia en ira. Emili Castelar, admirador del gran sentit polític de Pere III, diu: "Atesa la dura condició de monarca, el seu natural venjatiu i la ferotgia del temps...". Aguado Bleye: "el Rey pronto a la ira...". Manuel Dualde diu: "el caústico sentido del humor y el rencoroso espíritu del monarca....".

Podria creure's que aquestes crítiques estaven influenciades per la pèrdua dels furs aragonesos, però entre nosaltres, Sanpere i Miquel diu textualment referint-se al Rei i a la Reina: "Marit i muller eren nascuts l'un per l'altre: dolents de cor, s'entien admirablement quan es tractava de fer mal...". I si passem la frontera Joseph Calmette en la seva obra "Charles V de France" escriu: "Pierre le Ceremonieux, autrement appelé Pere del Punyalet, ce dernier surnom lui venait du "Stylet" avec lequel il avait, un jour, poignardé, dans un mouvement de colère, un de ses hommes avec qui il n'était pas d'accord".

Com veiem la presentació del nostre personatge, no pot ésser pitjor, però insistim que no lliga de cap manera amb la seva manera de regir els quefers polítics, almenys en el que fa referència als

metges.

Si ens mirem amb calma els documents del Rei Pere III, curiosament recollits per A. López de Meneses, ja d'entrada se'n treu una conseqüència molt clara i positiva, i és la de què el Rei Pere el Cerimoniós, creïa en la Medicina i els metges. En una època en què les supersticions i el curanderisme predominen no solament en les classes populars, sinó també entre les més cultes i elevades, entre ells molts monarques posteriors al Rei Pere, ell creu i confia plenament en els metges i reclama els seus serveis sempre que la salut seva o d'un familiar o amic, ho facin necessari. Així veiem que:

El 30 d'octubre de 1348 crida amb tota urgència a quatre metges de València perquè assisteixin a la Reina, que es troba a Jerica molt greu per la pesta negra. Els quatre metges, tots valencians, eren Berenguer Aymerich, Miró, Bernard Minguet i Pere Lambilles.

També encarrega al metge d'Osca, Yussef, que vegi personalment si hi ha un lloc en la regió lliure de pesta per poder-hi passar uns dies el Rei.

Pere III s'interessa per l'estat sanitari de Tarragona, en relació, a la reaparició de la pesta de bubes, ja que vol anar-hi amb la Reina Elionor i diu que certifiquin amb els rectors i vicaris de les parròquies i altres persones dignes de fe, si en la dita ciutat ha mort algú per aital malaltia, i que ràpidament li faci saber (Vilafranca del Panedés, 10 de gener de 1362). Una carta igual a aquesta fou tramesa al metge Berenguer Minguet.

A poc del nuviatge amb Sibila de Fortià, el Rei va decidir escriure al Mestre Joan Jaume de Montpeller de venir a Barcelona per visitar-lo "ha hoyda la fama de gran abtesa e suficiència" preguntant-lo "que vinga de continent aci, car ha gran confiança en ell davant tots altres metges".

A Saragossa, tres anys més tard, necessita els auxilis de mestre Pere Çaffor, cirurgià distingit de Mallorca, enviant-lo a cercar per en Joan Jana i manant al Tresorer que faci armar una barca perquè "en Joan pugui passar en Mallorques i el dit mestre Pere pugui passar d'aça", donant-li pressa a fer-ho, car en tardar, "més damnatge de nostra persona".

Pere III demana a cònsuls i prohoms de Montpeller, que permetin al metge Guillem Conill, que cursa estudis en la Universitat de Montpeller, de venir per uns dies a la seva Cort. Diu que té gran necessitat dels seus serveis, i que amb la major brevetat el retornarà. (Saragossa, 25 de març de 1381).

En les Corts de Saragossa de 1352, el Rei Pere després de la festa del Jurament es va trobar malalt i s'enllità, visitant-lo ultra mestre seu Miró, els metges Joan Vigorós, Joan Dordas, Berenguer Torrelles i Berenguer d'Alòs, que cobraren la respectable quantitat de 500 sous jaquesos cada un.

Estant malalt el Rei Pere el Cerimoniós, vol el servei de Mestre Colteller i Mestre Querol, que es consulten amb èxit, però no havent estat pagada una quantitat important a Mestre Guillem Colteller, amb tot i les instruccions donades, fa càrrecs per la deixadesa a un Oficial de la Tresoreria Reial, dient-li que tant per la qualitat del deute com peis singulars serveis, dit mestre mereix ésser preposat a tots els altres assignataris, i tot altres favors.

Tot això ens demostra que no era gens gasiu amb els metges, i que reconeixia la vàlua i la delicadesa dels serveis mèdics.

Ballesteros i Beretta diuen: "El Ceremonioso dió pruebas de munificencia con los Archiatros palatinos. Así otorga mercedes a: Alatzar, Abernaduc, Alexandre de Rocafort, Pere Ros de Ursinos, Guillem Colteller i Joan Fulgem".

Com a prova de que les seves mercès eren d'importància, en direm algunes, recordant que els Reis no anaven tan grassos com podia semblar, sinò que a vegades es veïen obligats a penyorar objectes de plata per disposar de moneda, fet que valora encara més les gratificacions que donaren.

El Rei Pere per premiar els serveis i assistència, principalment durant la pesta negra, pel metge Berenguer de Torrelles a les infantetes Constança i Joana, li concedeix vitaliciament 2000 sous barcelonesos, sobre les rendes que les infantes tenen assignades a Mallorca.

Pere III, en 1338 va concedir exempció de portar la roda a Moisès Alatzar, metge, que el va acompanyar a la conquesta de Sardenya el 1337, i que el pare d'aquest va morir en la travessia de l'expedició.

Així veïem que per premiar els serveis abnegats que amb motiu de la pesta negra realitza el seu metge Pere Ros, li fa donació del forn Reial de Vilafranca de Morella. En 1360 va premiar al Metge Bernat de Figuerola, de Manresa, "per els serveis fets amb perill per la seva persona" en la guerra amb Castella. Fou nomenat metge i examinador reial i va presidir el Tribunal que va aprobar al metge jueu Abraham Catorra, a Bernat Juvells i a Salomó Caravida.

El 26 de febrer de 1362 i a València, a indicació dels familiars del Rei Pere III, aquest concedeix al metge jueu Jonatas Marchos, i en atenció als serveis que els hi havia fet amb perill de la seva vida, la gràcia de no vestir gramalla, ni cap altre vestit propi d'hebreu; de portar armes prohibides tant de dia com de nit, en defensa de la seva persona.

A més el rep sota la seva protecció, comanda o salvaguarda especial, a ell i als seus bens.

Sembla, així ho creu Antoni Pons, que aquest Jonatas Marchos seria un metge capturat pels genovesos a Sardenya on l'havia enviat el Rei perquè curés al seu camarleng López de Currea, ja que els seus metges a més de servir-lo a ell i familiars, també servien als demés funcionaris de la casa reial i eren gratificats per aquesta assistència; en saber-ho Pere III va ordenar el seu rescat mitjançant el canvi amb un genovés que tenia a la Presó.

Per premiar a l'apotecari Pere Janer de Barcelona, pels serveis que abnegadament i amb motiu de la pesta negra, li fa dit apotecari, li concedeix l'escribania de la cort pel Veguer i la Vegueria de la Ciutat de Cervera.

Però la Medicina es trobava desbordada per l'intrusisme, en totes les seves formes, des del curander a l'astròleg, i la gran preponderància de les supersticions, i el Rei Pere III a més del seu interès pels metges palatins, va preocupar-se per posar ordre, reglamentar i regularitzar la professió mèdica.

Les Corts de Montsó de 1289 havien establert que per exercir la Medicina i Cirurgia calia que els aspirants fossin examinats per prohoms o savis, del lloc que volien exercir, i els declarats aptes, jurar que practicarien llur art de Medicina amb lleialtat. Però les Corts de Cervera de 1359 varen decidir que era indispensable haver cursat tres anys d'estudis generals, i com que els jueus no podien

acudir a dits estudis, quedaven exclosos.

Això va motivar moltes protestes, ja que la professió mèdica era exercida amb molta preferència i gran aptitud, per cert, pels jueus, entre els que existien moltes famílies de metges, algunes d'elles famoses, en les que l'ofici passava d'avis i pares a nets. El Rei Pere el Cerimoniós conseguí de les Corts de Montsó de 1363, que reglamentessin que els jueus i serrahins per exercir havien d'haver sofert un examen per un metge cristià i dos de la seva religió, i, a falta d'aquests, per dos cristians. També els metges havien d'escriure les receptes en català "en plà", per tal que se'n poguessin assabentar del seu contingut els que hi tinguessin interès.

A més va perseguir l'intrusisme i donar llicència per exercir als aspirants que havien sigut declarats aptes previ examen. Així, Pere III accedint a la súplica del metge Guido de Teruel, prohibeix en aquella vila, l'exercici de la Medicina i Cirurgia a qui no hagi sigut examinat per aquest i homes perits escollits a l'efecte, i aprovat. Exceptuant els batxillers, llicenciats, Doctors en Medicina i els metges de Càmera. (Terol, 29 de novembre de 1337). També, en plena pesta negra, el Rei Pere dicta severes penes contra l'intrusisme en Medicina i Cirurgia, en una carta molt semblant a l'anterior i que també acaba excloent de l'examen a batxillers, llicenciats, Doctorats en Medicina i els metges de la casa reial. (Terol, a 20 de juliol de 1348). En el Regne de València, el Rei prohibeix que exerceixi ningú la Medicina i la Cirurgia, que no hagi cursat quatre anys dites ciències en la Universitat, i hagi sigut examinat i aprovat per examinadors designats a l'efecte, segons fur de València (Barcelona, 4 d'octubre de 1356).

Un apotecari de València va ésser acusat d'exercir il·legalment la Medicina i el Rei Pere, amb data del 23 de gener de 1356, concedeix permís a l'apotecari denunciat, Guillem Canet de València, per exercir ALTRUISTICAMENT, SENSE COBRAR HONORARIS, la Medicina. També concedeix llicència per exercir la Medicina en el Regne de València, al jueu Jaffuda Abenbines, que havia sigut declarat idoni i suficient en l'examen fet pels metges de la Reial Càmera, Pere Ros i Alatzar (València, 30 de maig de 1346).

El Rei Pere encarrega als metges Pere Ros, Bernat Çariera, cirurgià, i Pere Abella, que examinin de Cirurgia a Bonjuha Cabrit, jueu de la Reial Casa i que extenguin, si cal, el corresponent certificat (Barcelona, 15 de juny de 1351). Fou examinat i declarat apte el dia 27 de juliol del 1351 i amb dret a més, de poder examinar als que volguessin exercir i practicar dita professió. Procedia d'una família de metges jueus i ja l'any 1349 el Rei el va eximir de portar el signe de la roda, obligat als demés jueus. El Rei devia estar-ne molt agraït ja que en l'any 1360 va donar-li el privilegi de que no pogués ésser empresonat ni multat. En l'any 1374 encara cobrava de la pagaduria de l'exèrcit, segurament per pertànyer a l'expedició que preparava el Rei per ocupar Sicília. Va traduir a l'hebreu el tractat d'Astrologia d'Arnau de Vilanova.

Pere III autoritzà a Salomon Astruch, metge jueu d'Avinyó, per exercir la Medicina a Alzira, abans d'ésser examinat i l'eximeix del pagament de 10 lliures que se li exigien per drets d'examen.

No deixa d'ésser curiós el nomenament, es podria dir per carambola, de dues metgeses, pel primogènit Joan. Joan Ier diu haver vist una carta amb el segell reial del seu pare Pere III, que deia: "Com havem sigut veridicament informats de que vos Na-Bellaina, dona

de Samuel Gallipapa i Na-Pla esposa de Jaffuda Gallipapa, jueu de la ciutat de Lleida, sou en el Art de la Medicina competent, instruides i erudites, i practiques ademes, com per molt temps s'ha pogut veure per l'exercici del vostre art, a petició i suplica de alguns familiars nostres, os donem llicència plena per curar els que vulguin usar els vostres serveis" (Lleida, 10 de setembre de 1380 segons A. López de Meneses).

En el 1368 la Reina pagava a Na-Ceti, jueva metgesa de València, 248 sous barcelonesos i 88 més el mes següent, per assistència i venir a Barcelona.

En el 1381 i a Saragossa, Joan Calloç, Tresorer de Sibila de Fortià, paga els honoraris deguts a Floreta Ça-Noga, jueva de Santa Coloma de Queralt, llicenciada en Medicina i Cirurgia i que és metgesa de la Casa de la Reina.

El trenta de gener de 1374, a Barcelona, el Rei Pere a dita Floreta, vídua de Josef Ça-Noga, li donava llicència per exercir la Medicina.

El darrer cas de dona metgesa del temps del Rei Pere, és en un paper el notari de Barcelona Francesc Pujol que amb data de 15 de juliol de 1388, un tal Joan Tortosa reclama que posin en llibertat a la jueva Na Regino, que estava empresonada per haver mort amb medecines i cataplasmes, en exercici de la Medicina, a una esclava seva dita Violant.

També té cura dels petits detalls que tenen relació amb els metges o la Medicina, per evitar que les coses puguin ésser prevaricació o semblar-ho, com són els dos cassos següents:

Pere el Cerimoniós autoritza a Jaume Roig, Tresorer Reial, per acceptar un rellotge amb què l'obsequia el metge reial Cresques, amb tot i l'ordenança que prohibia als servidors i oficials reials de rebre donatius (València, 9 de juny de 1346).

Pere III manifestava estar informat de què els jueus eren persones notables i pacífiques. Amb tot, n'hi havia alguns que sense reunir les condicions degudes, importunaven a amics i coneguts per elevar-se a algun càrrec de secretaria. Per aquest motiu, és la seva voluntat, que a aitals presumptuosos, IGUALMENT METGES i corredors, els hi siguin tancades les portes (Barcelona, 15 de febrer de 1356).

També es preocupava per la Sanitat de les classes més humils a les que volgué afavorir, i així en el 1337 diu: "ordenem i estatuim que tots els metges i cirurgians que usin i practiquin en dita Ciutat (Barcelona) es turnin per setmanes per visitar, sense retribució de cap mena, els malalts dels Hospitals". El 18 d'agost de 1380 diu que l'Hospital de Roma, fet per Catalans i Aragonesos per assistir pelegrins i altres compatriotes de pas, havia caigut en un mínim de servei, la qual cosa és en deshonor nostre, i disposa captes en les parròquies, i que els bisbes hi destinin una part dels ingressos que es facin en les seves esglésies, i que quatre homes de probada fe siguin els administradors.

Es veu que el costum de no pagar els honoraris dels metges és una cosa que no ve d'ara i que en aquells temps ja era molt freqüent, i el pitjor del cas és que moltes vegades els deutors eren gent de classe alta, nobles, funcionaris, notaris, clergues, etc.

Les demandes dels metges eren cada vegada més nombroses, però les autoritats apretades per la personalitat dels deutors, entre els que hi havia noms tan il·lustres com Bernat Cosell de Sanselles, i el notari P. Pascual regent de la Cort Inca, eren remises a portar

endavant les coses; mentres, els deudors acostumaven a declarar-se insolvents i naturalment els metges no cobraven.

Pons cita el cas llastimós del metge Salomon Bofill, ciutadà de Mallorca i que exercia la Medicina d'una manera exemplar per les seves maneres altruístiques. Com és de suposar, els pobres no pagaven i els rics donaven el menys possible, i així la vida del pobre Bofill no era massa rumbosa. Ell es porta bé i dolçament amb els cristians i no els molesta amb preus desorbitats, com fan els altres metges, però com diu Antoni Pons la seva generositat no és corresposta i Pere i Bernat Ribes i molts altres veïns de Sòller, sempre prometen pagar però no ho fan, com seria just. El Rei dóna ordre de què el suplicant Bofill sigui atès i pagat, inclús usant la força si es necessari.

El bon sentit de Pere III es va imposant a les autoritats, i així ho veiem en un succeït del 1374 a Barcelona: el 22 de setembre de 1374, Antoni Fuster denuncia la seva muller Eulàlia com adúltera, i que la seva sogra l'emmetzina amb carbasses que li dona per menjar, de tal manera que ell és més mort que viu. Que feia un any i mig que la seva muller li dóna quatre ous per beure, amb salses que li feia la seva sogra, i que en un viatge que va haver de fer a Sicília en un vaixell, es va trovar tant malament que no podia valdre's per res. Al retorn la dona i la sogra li prepararen carbasses amb brou, i tantost les hagué menjat va sentir dolor de ventre, panteig i gran inflamació de cara i ulls. Per això creu que l'havien enverinat i ensenya que sempre està inflat tot ell, ventre, cara i cames. El 26 de setembre, fiscal, agutzil i notari visitaren a dit Antoni i el trobaren molt inflat i malalt. S'inicia el procediment i es demana un dictamen pericial fet per dos metges, que el donen en data del 14 d'octubre, i en el que diuen que per haver passat molts dies des del fet i haver estat sense menjar res no podien dir que l'Antoni hagués estat emmetzinat. La cosa no va passar a majors i l'Antoni va morir el mes de març del següent any, el que ens permet descartar l'enverinament i suposar que es tractava d'una cirrosi hepàtica.

Essent Infant Pere III, assolgué de la pena imposada a en Pericó Escolà, qui feu present a Na Guillemona, el dia del seu casament amb en Salvador, d'un manyoc de manduix que aquella es posà al pit, i que un temps després de l'obsequi, va tenir una sèrie de trastorns mentals, per acabar, finalment, demenciada; malaltia que s'atribuí al pomot d'herbetes amb que fou obsequiada.

Però on queda més clara la fermesa del seu criteri i bon sentit és en la mort de Joana de Valois. Joana de Valois, promesa de l'hereu Joan, va sortir de París cap a Perpinyà, on l'esperava el seu promès, i lloc en el que havia de celebrar-se el casament. Però la Infanta hagué d'aturar-se a Besiers malalta de disenteria, amb febre i vòmits, i els metges temen la feblesa que s'apodera d'ella pel desmenjament que té. Al futur Joan I, no se li acut altre cosa que fer-hi anar a tota cuita, a un curander fill de Mallorca que assegura que si la troba viva la curarà. De totes maneres l'infant Joan diu per sota mà a Llop de Gurrea que no li deixi donar res per la boca "car ell (el curander) ens ha dit que no li donarà res, sino de paraula". Però tot fou inútil, la malalta no reaccionà i el dia 16 de setembre de 1371, moria la núvia Joana de Valois. Però la cosa no acaba aquí. El primogènit Joan, no sabem si mal aconsellat per algú, agafa la dèria de què la llevadora valenciana Bonanada per inducció de la Infanta de Portugal i diners que rebé, havia fet bruixeries a

la Infanta de França, causant-li la mort a Besiers, i sense pensar-ho gaire la feu empresonar. Aquí, també, el Rei Pere III demostra el seu sentit comú, vivacitat i intel·ligència, i escriu al seu fill: **"Maravellamnos molt de vos perque creets ne havets pogut creure que una persona fos en Valencia pogues matar per sortilegis i bruixeries altra persona que fos en França, car si això era veer no ha Rei ni gran Senyor que no fos mort"**.

Però el Príncep Joan, va seguir amb els seus curandars i sortilegis. Protegeix al curander Guillem Tomas de Martorell, i el recomana al Rei de Castella dient-li que és metge.

També fa buscar banyes d'unicorni des de Xipre, Alexandria i per tot arreu.

El 17 de juny de 1377 el primogènit Joan reclama a la Comtesa d'Ampúries, germana seva, l'anell que dies abans l'hi havia deixat per curar les tercianes del seu fill.

El 22 d'abril de 1379, l'hereu de la Corona d'Aragó envia un tros de banya suposada d'unicorni, a la seva neboda Maria de Sicília. Com es sabut a la banya d'unicorni se li atribuïen virtuts maravelloses i la seva pols era un antídoto decisiu contra tota classe de tòxics.

I si el seu pare, en un pretès cas d'enverinament, com ja hem vist, demana parer als metges, en Joan en un cas d'assassinat diu: **"Que oida relació, presents los savis conclogueren que per justicia no el podien dampnar a mort"**. Ell va ordenar: **"la venguda del malfactor e quant fou prop lo mort, la nafra s'obri e brollà sang, per la qual cosa nos lo havem fet penjar en forques noves llá on la mort ses feta"**. (Tinguè lloc a Vilafranca del Penedés).

Però el punt més negre de tota la història del temps del Rei Pere el Cerimoniós, era la mort del seu germà Comte de l'Urgell. Tothom sabia l'enemistat que existia entre el Rei Pere i el seu germà, amb motiu de comanar aquest la cèlebre Unió, que tantes raons mogué en el Reialme d'Aragó. Havia començat la celebració de Corts a Barcelona quan l'Infant Jaume, va arribar allà i dirigint-se al seu allotjament es ficà al llit morint al cap de pocs dies.

Naturalment la gent va atribuir aquella mort al Rei Pere i aquest criteri ha sigut seguit per molts historiadors, però la Medicina va correspondre a l'afecte que hi tenia el Rei, i fou el Dr. Lluís Comenge qui en un magnífic estudi del **"Receptari de Manresa"** de l'apotecari Bernat Despujol provà que el Rei Pere fou calumniat i que el seu germà morí de malaltia. En el foli 39 de dit llibre hi ha cinc receptes despatxades que porten la següent capçalera: **"Per lo molt alt Senyor Infant en Jaume Comte de Urgell, que ordenaren primerament Mestre Guerau de Girona, mestre en Medicina, e lo Prior de Solsona e Mestre R. de Berga e Mestre Marti de Vich, e Mestre P. de Pau de Tarrega e Mestre Cresques jueu, metge del Senyor Rei d'Aragó, tots aquests metges donaren aquestes receptes al dit noble Senyor Infant"**. Això posa en evidència que D. Jaume, procedent de Saragossa i fent via a Barcelona, va caure malalt pel camí i que la seva malaltia era greu i llarga, ja que va donar temps a que es reunissin a Manresa cinc professors de Medicina escollits entre els de més fama a Catalunya, i a més el jueu Cresques, enviat pel Rei perquè hi aportés els seus coneixements en interès de la malaltia del seu germà.

Però també té interès el contingut de les prescripcions, que per cert eren correctes i sense coses rares, ja que en elles es recepta la quina, cosa que ens dóna una àmplia base per suposar que el Comte

d'Urgell estava afecte de malària, malaltia greu i en aquells temps molt freqüent.

Corroboro que la malaltia era llarga, una nota que es guarda en l'Arxiu Notarial de Manresa, i que es refereix a l'any anterior, 1346, en que l'Infant també era a Manresa, on va firmar diversos documents i com que estava malalt va venir a visitar-lo el Prior de Solsona, el mateix que el veié l'any següent, el qual era molt entès en Medicina. Estem totalment convençuts d'aquestes dades demostrant la inculpabilitat de Pere III, ja que la mort del seu germà Comte de l'Urgell, fou deguda amb quasi tota seguretat a malària.

Creiem sincerament, que la caracteriologia d'una persona queda millor fixada en una seguida trajectòria que no en un fet esporàdic determinat per una espina clavada en un mal moment. El Rei Pere III en la seva relació amb els metges i la Medicina desprèn un aire de fermesa, comprensió i afecte, que no es troben en molts segles després i que potser encara en el temps actual ja voldriem que l'administració tingués aque!! tacte, bon sentit, i seguretat que perfumen el criteri i disposicion del Rei Pere III el Cerimoniós i per mal nom dit: "Pere el del Punyaret".

Bibliografía

1. AGUADO BLEYLE: "Manual de Historia de España".
2. ARCO, Ricardo del: "Los Estatutos primitivos de la Universidad de Huesca". Rev. Estudios Edad Media, Corona de Aragón.
3. BALLESTEROS y BERETTA: "Historia de España".
4. BOFARULL, Próspero: "Los Condes de Barcelona vindicados".
5. CALMETTE, Joseph: "Charles V". París, 1945.
6. CARDONER PLANAS, A.: "Seis mujeres hebreas ejerciendo la Medicina en Cataluña en el siglo XIV".
7. CARDONER PLANAS, A.: "El linaje de los Cabrit en relación con la Medicina del siglo XIV".
8. CARMONA GOMEZ DE BARREDA: "Dos relaciones inéditas sobre sucesos en la Unión". Rev. Estudios de Edad Media, Corona de Aragón.
9. CASTELAR RIPOLL, Emilio: "D. Pedro IV".
10. CASTRO, José Ramón: "El matrimonio de Pedro IV de Aragón y María de Navarra".
11. COMENGE, Luis: "Butlletí Acadèmia de Bones Lletres, 1896".
12. DUALDE, Manuel: "Pere el del Punyalet".
13. LOPEZ de MENESES, A.: "La Peste Negra en la Corona de Aragón".
14. LOPEZ de MENESES, A.: "Documentos Culturales de Pedro IV".
15. MIRET i SANS: "Sempre han tingut bec les oques".
16. MONFAR, Diego: "Historia de los Condes de Urgel".
17. PEREZ, Antonio: "Relaciones".
18. PONS, Antonio: "Los judíos de Mallorca en los siglos XIII y XIV".
19. ROCA, José M^a: "Sobiranes de Catalunya".
20. ROCA, José M^a: "Joan I".
21. SANPERE i MIQUEL: "Dames d'Aragó".
22. SARRET ARBÓS: "La Cèquia".
23. SARRET ARBÓS: "Jueus a Manresa".

24. SARRET ARBÓS: "Història de Manresa".
25. SARRET ARBÓS: "Història del Comerç, Indústria i Gremis de Manresa".
26. TASSIS, Rafel: "El Rei Pere III".
27. TASSIS, Rafel: "Joan I, Caçador i Music".
28. ZURITA, Jerónimo: "Anales".